

به نام خدا

سنجش و پیشرفت تحصیلی

مولفان :

فاطمه بایندریان

سیمین عسکری

مریم لطفی

فاطمه بیات

حانیه عبدالله پور

انتشارات ارسطو

(سازمان چاپ و نشر ایران - ۱۴۰۲)

نسخه الکترونیکی این اثر در سایت سازمان چاپ و نشر ایران و اپلیکیشن کتاب رسان موجود می باشد

chaponashr.ir

عنوان و نام پدیدآور: سنجش و پیشرفت تحصیلی / مولفان فاطمه بایندریان ... [و دیگران].
مشخصات نشر: ارسطو (سامانه اطلاع رسانی چاپ و نشر ایران)، ۱۴۰۲.
مشخصات ظاهری: ۱۵۸ ص.: مصور(رنگی)، جدول.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۳۳۹-۲۱۷-۷

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: مولفان فاطمه بایندریان، سیمین عسکری، مریم لطفی، فاطمه بیات، حانیه عبدالله پور.
یادداشت: کتابنامه: ص. [۱۵۵] - ۱۵۸.

Promotion (School) -- Evaluation موضوع: پیشرفت تحصیلی -- ارزشیابی

Promotion (School) -- Iran -- Evaluation پیشرفت تحصیلی -- ایران -- ارزشیابی

Promotion (School) پیشرفت تحصیلی

Promotion (School) -- Iran پیشرفت تحصیلی -- ایران

Students -- Rating of شاگردان -- ارزشیابی

Students -- Rating of -- Iran شاگردان -- ایران -- ارزشیابی

Academic achievement موفقیت تحصیلی

Academic achievement -- Iran موفقیت تحصیلی -- ایران

شناسه افزوده: بایندریان، فاطمه، ۱۳۵۸-

رده بندی کنگره: LB۳۰۶۳

رده بندی دیویی: ۳۷۱/۲۸

شماره کتابشناسی ملی: ۹۳۱۲۰۹۶

اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

نام کتاب: سنجش و پیشرفت تحصیلی

مولفان: فاطمه بایندریان - سیمین عسکری - مریم لطفی

فاطمه بیات - حانیه عبدالله پور

ناشر: ارسطو (سامانه اطلاع رسانی چاپ و نشر ایران)

صفحه آرای، تنظیم و طرح جلد: پروانه مهاجر

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۲

چاپ: زبرجد

قیمت: ۱۲۷۰۰۰ تومان

فروش نسخه الکترونیکی - کتاب رسان:

<https://chaponashr.ir/ketabresan>

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۳۳۹-۲۱۷-۷

تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵

www.chaponashr.ir

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
مقدمه.....	۱۱
تعاریف و اصطلاحات	۱۵
امتحان	۱۶
در مورد سنجش سه دیدگاه مختلف وجود دارد	۱۷
دشواری سنجش کاوش مدار	۱۹
سنجش پیشرفت تحصیلی	۲۰
پیشرفت تحصیلی	۲۱
معیارهای پیشرفت تحصیلی	۲۲
اهمیت پیشرفت تحصیلی	۲۳
اهمیت پیش بینی پیشرفت تحصیلی از لحاظ کاربردی	۲۳
اهمیت پیش بینی پیشرفت تحصیلی از نظر کارآیی نظام آموزشی	۲۳
راهبردهای یادگیری	۲۴
۲-طراحی مؤثر بحث‌ها در کلاس درس	۲۵
۳-آماده کردن بازخوردهایی که دانش‌آموزان را به جلو سوق دهد.	۲۶
۵-فعال کردن دانش‌آموزان به عنوان منبع آموزشی برای یکدیگر	۲۷
سنجش و هدف اصلی آن	۲۸
ضرورت سنجش یادگیری دانش‌آموزان	۳۰
جهت دهی به آموزش از راه سنجش استاندارد	۳۴
کاربرد های سنجش	۳۴

فرآیند تدوین سنجش	۳۵
۱- تعیین نیاز	۳۵
۲- تعیین اهداف	۳۵
۳- انتخاب فنون و روش ها	۳۵
۴- شناسایی منابع مورد استفاده	۳۶
۵- تهیه طرح درس	۳۶
۶- تهیه آزمون ها و روش هایی برای سنجش میزان یادگیری فراگیر	۳۶
۷- سنجش و بازنگری	۳۶
نقش سنجش و ارزشیابی در آموزش	۳۶
اصول و مبانی سنجش	۳۸
رویکردهای سنجش	۴۴
۱- سنجش یادگیری	۴۵
۲- سنجش به عنوان یادگیری	۴۵
۳- سنجش برای یادگیری	۴۶
اصول سنجش برای یادگیری	۴۹
سنجش ملاک مرجع ، سنجش هنجار مرجع	۵۱
سنجش تغییرات در یادگیری	۵۲
سنجش تحقق استانداردهای تحصیلی	۵۳
استاندارد های تحصیلی به دو گونه اند	۵۳
۱. استاندارد های محتوایی	۵۳
۲. استاندارد های عملکردی	۵۳

- استفاده از روش‌های رایج سنجش یا به‌کارگیری روش‌های نوین سنجش ۵۳
- سنجش عملکردی ۵۴
- سنجش فرآیند و فرآورده‌های یادگیری با آزمون عملکردی ۵۵
- ۱- آزمون کتبی عملکردی ۵۷
- ۲- آزمون شناسایی ۵۸
- ۳- انجام عملکرد در موقعیت شبیه‌سازی شده ۵۹
- ۴- نمونه کار ۶۰
- سنجش واقعی یا اصیل ۶۴
- چگونه اقدام سنجشی اصیل طراحی کنیم؟ ۶۵
- مشخص کردن هدف‌های یادگیری ۶۵
- طراحی تکلیف‌های متناسب ۶۵
- تعریف ملاک‌های عملکرد ۶۶
- طراحی رو بریک ۶۶
- سنجش کارنما ۶۸
- کارنما چیست؟ ۶۹
- اهداف کارنما در سطح مدارس: ۶۹
- جایگاه کارنما در کلاس و مدرسه ی فعالیت مدار چیست؟ ۷۰
- قضاوت در مورد معتبر بودن سنجش از طریق کارنما ۷۱
- کارپوشه (کارنما) پنجره‌ای به تفکر و یادگیری دانش آموزان ۷۲
- دلایل استفاده از کارنما ۷۲
- انواع کارنماها ۷۵

- کارنمای مورد نما ۷۵
- کارنمای رشد یا بالندگی ۷۵
- کارنمای فرایند ۷۵
- کارنمای انتقال ۷۵
- کارنمای شخص ۷۵
- شاخص های تهیه کارنما ۷۶
- سنجش مبتنی بر آزمون های قدرت یا آزمون های سرعت ۷۷
- سنجش مبتنی بر آزمون های استاندارد شده یا آزمون های معلم ساخته ۷۷
- اصول سنجش پیشرفت تحصیلی در برنامه درسی ۷۸
- اهمیت سنجش آغازین در فرایند یادگیری-یاددهی ۷۹
- سنجش تکوینی و بهبود یادگیری دانش آموزان ۸۱
- سنجش تکوینی به عنوان راهبردی آموزشی ۸۲
- فرایند اجرایی سنجش تکوینی ۸۳
- چگونگی تلفیق سنجش تکوینی با تدریس ۸۴
- هدف های سنجش تکوینی ۸۷
- سنجش تراکمی ۸۹
- ویژگی های سنجش تراکمی ۹۰
- اصول کلی سنجش تراکمی ۹۰
- رهنمودهایی برای افزایش قوتها و فایده های سنجش های تراکمی ۹۲
- ارزشیابی پیشرفت تحصیلی و عوامل موثر بر آن ۹۵
- پیامدهای ارزشیابی پیشرفت تحصیلی ۹۶

- انگیزه پیشرفت تحصیلی ۹۶
- عوامل موثر در پیشرفت تحصیلی ۹۷
- علل فردی منفی در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان ۹۹
- تهیه طرح ارزشیابی پیشرفت تحصیلی ۱۰۰
- اهداف آموزش یا اهداف یادگیری: ۱۰۱
- استاندارد های تحصیلی : ۱۰۲
- استاندارد های تحصیلی به دو گونه اند: ۱۰۲
- هدف های حوزه روانی - حرکتی ۱۰۳
- حوزه شناختی ۱۰۴
- حوزه عاطفی ۱۰۵
- حوزه روانی - حرکتی ۱۰۶
- جدول مشخصات ۱۰۷
- نقش جدول مشخصات آزمون ۱۰۸
- چگونگی توزیع سوال ها به بخش های مختلف ۱۰۸
- انواع جدول های مشخصات ۱۰۹
- جدول مشخصات ویژه ی ارزشیابی تکوینی ۱۱۰
- انتخاب هدف های مناسب برای گنجاندن در آزمون ۱۱۰
- انواع آزمون های پیشرفت تحصیلی کتبی یا مداد کاغذی ۱۱۱
- فرایندهای ذهنی مورد اندازه گیری به وسیله آزمون پیشرفت تحصیلی ۱۱۲
- ویژگی های آزمون های پیشرفت تحصیلی ۱۱۳
- انواع آزمون های پیشرفت تحصیلی ۱۱۵

- الف. مجموعه آزمون‌های پیشرفت کلی ۱۱۵
- ب. آزمون‌های دروس خاص ۱۱۵
- ج. آزمون‌های تشخیصی ۱۱۶
- آزمون‌های عینی یا انتخاب پاسخ ۱۱۶
- آزمون‌های غیر عینی (ذهنی) یا ساختن پاسخ ۱۱۷
- آزمون‌های تشریحی به دو دسته تقسیم می‌شوند: ۱۱۷
- آزمون‌های گسترده پاسخ ۱۱۸
- آزمون‌های محدود پاسخ ۱۱۸
- ارزشیابی کیفی-توصیفی و نقش آن در پیشرفت تحصیلی ۱۱۸
- اهمیت ارزشیابی تحصیلی در دوره ی ابتدایی ۱۱۸
- ضرورت تغییر نظام ارزشیابی فعلی ۱۱۸
- ارزشیابی کیفی-توصیفی چیست؟ ۱۱۹
- تفاوت‌های ارزشیابی کیفی-توصیفی با ارزشیابی سنتی درشش محور می‌توان اشاره کرد: ۱۲۰
- اهداف ارزشیابی کیفی-توصیفی مصوب شورای عالی: ۱۲۵
- سنجش در کلاس درس با بازخورد ۱۲۷
- چگونگی ارائه بازخورد در ارزشیابی کیفی - توصیفی ۱۲۸
- بازخورد معلم و نقش آن در پیشرفت تحصیلی و یادگیری ۱۲۹
- یک بازخورد کامل شامل دو بخش به شرح زیر است: ۱۲۹
- بازخورد معلم ۱۳۰
- نقش بازخورد‌های مثبت افراطی در دانش آموز ۱۳۲

- ۱۳۳..... بازخوردهای معلم از چه منابعی به دست می آید .
- ۱۳۴..... انواع بازخورد .....
- ۱۳۹..... انواع بازخوردهای فرآیندی (کلاسی) .....
- ۱۴۲..... نکاتی که باید در بازخوردهای فرآیندی باید مورد توجه قرار گیرد :
- ۱۴۳..... ویژگی بازخورد فرآیندی .....
- ۱۴۴..... بهترین و مفیدترین نوع بازخورد این است که :
- ۱۴۶..... فرایند بازخورد در ارزش یابی کیفی - توصیفی .....
- ۱۴۷..... الف) بازخورد معلم به دانش آموز .....
- ۱۴۷..... ب) بازخورد معلم به والدین .....
- ۱۴۸..... ج) بازخورد دانش آموز به خود .....
- ۱۴۸..... د) بازخورد دانش آموز به دانش آموز همسال .....
- ۱۴۹..... نکات قابل توجه در خودسنجی و همسال سنجی :
- ۱۵۰..... بازخورد توصیفی .....
- ۱۵۱..... چگونه به دانش آموزان بازخورد اثربخش ارائه دهیم؟ .....
- ۱۵۲..... ۱- بازخورد را در اسرع وقت ارائه دهید. ....
- ۱۵۲..... ۲- اهداف یادگیری را برای دانش آموزان شفاف سازی کنید. ....
- ۱۵۲..... ۳- بازخورد سازنده انگیزه بخش است. ....
- ۱۵۲..... ۴- بازخورد سازنده، درگیر کننده است. ....
- ۱۵۳..... ۶- به جای ارائه‌ی پاسخ صحیح، سرخ بدهید. ....
- ۱۵۳..... ۷- نسبت به خطا و اشتباه تصور منفی نداشته باشیم. ....
- ۱۵۵..... منابع.....

مقدمه

رشد و بالندگی هر جامعه ای مرهون نظام آموزشی آن جامعه است. نظام آموزشی زمانی می تواند کارآمد و موفق باشد که عملکرد تحصیلی یادگیرندگان را در دوره های مختلف مورد توجه قرار دهد. شناسایی عوامل تأثیرگذار بر پیشرفت و عملکرد تحصیلی دانش آموزان، رویکردی مناسب در جهت برنامه ریزی، توسعه و تکامل برنامه های آموزشی ایجاد میکند تا به وسیله آن بتوان بهترین نتایج ممکن را هم برای توسعه آموزشی موردنظر و هم برای دانش آموزان رقم زد. بیش از سه دهه از زمانی که پژوهشگران علاقه مند به امر تعلیم و تربیت در تلاش گسترده خود برای شناسایی عوامل مرتبط با عملکرد تحصیلی، مفهوم پیشرفت و اشتیاق تحصیلی را معرفی کردند، می گذرد. پیشرفت تحصیلی یکی از متغیرهای اصلی آموزش و پرورش است که می توان از آن به عنوان شاخص عمده سنجش کیفیت آموزش و پرورش یاد کرد معمولاً پیشرفت تحصیلی بر اساس نتایج آزمون ها مورد سنجش قرار می گیرد و نمراتی که دانش آموزان در دروس مختلف کسب می نمایند نشانی از میزان پیشرفت تحصیلی آنان تلقی می کنند یک مرحله از طراحی آموزشی تعیین نظام سنجش و ارزشیابی است. سنجش ارزشیابی صحیح اطلاعاتی از قبیل نقاط قوت و ضعف موجود در طرح، صحت و دقت نحوه ارزشیابی و میزان آمادگی شاگردان برای قبول شدن در در آموزش های بعدی را در اختیار معلم قرار می دهد نتایج سنجش و ارزشیابی تشخیص و مقایسه آن با ارزشیابی پایان تدریس می تواند معیار موثری باشد تا اطلاعات به دست آمده از ارزش و اعتبار بیشتری برخوردار شود. نتایج سنجش و ارزشیابی میزان یادگیری دانش آموزانمی تواند نمایانگر میزان موفقیت یا عدم موفقیت برنامه آموزشی باشد اگر نتایج سنجش و ارزشیابی چندان رضایت بخش نباشد می تواند دلایل زیر را برای توجیه آن به کار برد:

- بیان نشدن هدف آموزش به طور صریح و روشن
- خوب نبودن کیفیت محتوا
- عدم تناسب روش تدریس با هدف تدریس
- فراهم نشدن شرایط لازم برای یادگیری
- ناتوانی دانش آموزان به دلایل مختلف
- عدم تناسب نحوه سنجش و ارزشیابی با هدف به این صورت که سوال‌ها مبهم بیان شده باشند یا طولانی باشند.
- به هر حال معلم باید از تجارب حاصل از طرح و برنامه برای طراحی بعدی و پیشبرد هدف‌های آموزشی استفاده کند در واقع سنجش جهت اصلاح مستمر برنامه است که می‌تواند معلم را نسبت به فعالیت‌های رو به رشد خود امیدوار سازد هدف اصلی سنجش کمک به تعیین و افزایش تدریجی استانداردهای کسب شده است. از سنجش به عنوان ابزاری قوی برای بهبود کیفیت آموزش و همچنین بهبود فرایند یاددهی - یادگیری استفاده می‌شود. معلم با استفاده از سنجش اطلاعاتی را به دست می‌آورد. از اطلاعات به دست آمده از سنجش می‌توان برای هدف‌های مختلف نظیر تصمیم‌گیری‌های آموزشی در مورد دانش آموزان در زمینه‌های زیر استفاده کرد.
- ارتقاء از یک پایه به پایه دیگر، ارائه بازخورد به دانش آموزان در مورد پیشرفت‌های درسی و نقاط قوت و ضعف آنها.
- برانگیختن آنان در جهت تدوین و مشخص کردن هدف‌ها و انتظارات آموزشی خویش، با توجه به سطح توانمندی‌های کسب شده.
- قضاوت در مورد اثربخشی آموزش و مناسب بودن برنامه‌های درسی.
- توصیف موفقیت نظام آموزشی.
- تعیین اثربخشی فعالیت‌های مدرسه.

- کنترل و نظارت موفقیت تحصیلی دانش آموزان در طول زمان.

- جهت دهی به تصمیم ها و خط مشی های آموزشی

تربیت نیروی انسانی کارآمد از جمله وظایف اصلی مدارس محسوب می گردد. دانش آموزان سرمایه های گرانقدر هر کشور به شمار می روند که توجه به تربیت آن ها از نظر علمی، پژوهشی و فرهنگی بسیار حائز اهمیت است و برنامه ریزی صحیح در آموزش و پرورش آنان از وظایف اصلی آموزش و پرورش به حساب می آید. .

تعاریف و اصطلاحات

- اندازه گیری

فرایندی است که تعیین می کند، یک شخص یا یک چیز، چه مقدار از یک ویژگی برخوردار است و به عبارت دیگر نسبت دادن اعداد به مقادیر متفاوت خصایص افراد براساس یک قاعده ی معین که آن ها را بصورت کمیت نشان می دهد. برای اندازه گیری ویژگی های فیزیکی مثل طول، وزن، قد و... از وسایلی مانند متر، ترازو و... استفاده می شود. به این دسته از وسایل، وسایل اندازه گیری مستقیم می گویند. برخلاف ویژگی های فیزیکی و رفتارهای آشکار، ویژگی ها یا صفات روانی مانند هوش، خلاقیت، انگیزش، یادگیری و... را به طور غیرمستقیم اندازه گیری می کنند.

- آزمون

آزمون وسیله یا روشی نظامدار (یا نظام مند) برای اندازه گیری نمونه ای از رفتار است. آزمون ممکن است شامل مجموعه هایی از پرسش های امتحانی باشد. همچنین می تواند شامل موقعیتی باشد که دانش آموز در آن، با انجام دادن یک کار یا یک تکلیف، میزان توانایی و مهارت خود را نشان دهد. معمول ترین وسیله ی اندازه گیری ویژگی ها یا صفات روانی، آزمون است.

- آزمودن

وقتی که برای اندازه گیری یکی از ویژگی های روانی یا تربیتی یک فرد یا گروهی از افراد از آزمون استفاده می شود به این فعالیت آزمودن می گویند.

آزمون نمونه ای از رفتارهای مورد نظر را اندازه گیری می کند از این رو اندازه گیری متغیر های روانشناختی بوسیله تدابیر یا روشهایی که به منظور کسب نمونه هایی از

رفتار طراحی شده اند آزمودن روانی یا روان آزمایی نام دارد. از آنجا که آزمون یک وسیله اندازه گیری است هر وقت آزمودن صورت می پذیرد یعنی آزمونی بکار می رود نوعی اندازه گیری انجام می شود اما هر نوع اندازه گیری الزاماً آزمودن نیست .

اندازه گیری مفهوم گسترده تری دارد زیرا آزمودن نوع خاصی از اندازه گیری است .

- امتحان

عبارت است از عمل انجام آزمون که در طی آن تعدادی سؤال که به صورت هدفمند از محتوای کتاب و یا خزانه سؤال گزینش می شود و دانش آموزان از طریق آن مورد آزمون قرار می گیرند. به عبارت دیگر، وسیله یا روشی است که در آن، آزمودنی ها با تعدادی از سؤال های همخوان و هماهنگ با یکدیگر، مواجه می شوند، یا به انجام فعالیت های علمی وادار می شوند. در نتیجه ی این شرایط و در خاتمه موقعیت، می توان از توانایی های افراد شرکت کننده در امتحان، مقایسه ی کمی به دست آورد. امتحان، آزمونی در مقیاس وسیعتر تعریف شده است و معمولاً شامل چند آزمون می شود و غالباً به صورت رسمی انجام می گیرد.

- سنجش:

سنجش از آزمودن و اندازه گیری مفهوم گسترده تری دارد سنجش یک اصطلاح کلی است و بصورت فرایندی تعریف می شود که برای گردآوری اطلاعات مورد نیاز تصمیم گیری درباره ی دانش آموزان ، برنامه درسی و سیاست های آموزشی مورد استفاده قرار می گیرد. در سنجش از فنون مختلفی برای جمع آوری اطلاعات استفاده می شود که می توان به آزمون ، پرسشنامه ، مقیاس در جه بندی ، فهرست واریسی ، کار آزمایشگاهی ، پروژه تحقیق ، امتحان شفاهی ، تکلیف درسی ، مصاحبه و مشاهده عملکرد و رفتار دانش آموزان در موقعیتهای مختلف اشاره کرد. و سنجش هم می تواند بصورت رسمی مثل اجرای آزمونها و هم بصورت غیر رسمی مانند مشاهده اینکه چه کسی در کار گروهی بصورت رهبر در خواهد آمد. اصطلاح سنجش بیشتر در حوزه

روانشناسی بالینی و آموزش و پرورش بکار می رود. تفاوت دیگر میان سنجش و اندازه گیری و آزمون در این است که هم اندازه گیری و هم آزمون عموماً با کمیت سرو کار دارند. اما نتیجه سنجش علاوه بر کمیت، بصورت غیر کمی (توصیفی) گزارش می شود. سنجش تأکید زیادی بر مشاهده ی عملکرد دارد. سنجش نوعی تحلیل بالینی و پیشب بینی عملکرد است. در حالی که آزمون یک ابزار و وسیله ی اندازه گیری است. سنجش یکی از ابعاد مهم و ضروری تدریس معلم است.

در مورد سنجش سه دیدگاه مختلف وجود دارد

سنجش به مثابه اندازه گیری: در دیدگاه سنجش به مثابه اندازه گیری، دانش آموز چون ظرفی خالی تلقی می شود که با دانش معلم پرمی شود. به عبارتی، تدریس فرایندی است یک سویه که معلم دانش و اطلاعات را به دانش آموز منتقل می کند. در این نگاه، دانش امری بیرونی و مستقل از فرد قلمداد می شود. معلم صاحب یا دارنده دانش است و می تواند دانش خود را به فراگیر منتقل کند و وظیفه دانش آموز فقط کسب دانش ارائه شده توسط معلم می باشد. با این دیدگاه، آزمون های هنجارمحور که با هدف سنجش عینی میزان آموخته های دانش آموز در طول دوره تهیه می شوند، ابزار اصلی سنجش به عنوان اندازه گیری به شمار می آیند. سنجش به اندازه گیری میزان دانش کسب شده محدود می شود. در این آزمون ها هر سؤال یک پاسخ صحیح دارد. دانش آموز در آزمون فقط یک پاسخ دهنده است و به ندرت فرصت خود ارزشیابی یا واکنش نسبت به عمل خود را به دست می آورد.

سنجش به مثابه شیوه یا راه و روش: در دیدگاه سنجش به مثابه یک شیوه، باز هم فرض بر این است که دانش مستقل از یادگیرنده وجود دارد و می توان آن را به دانش آموز منتقل کرد و به صورت عینی اندازه گیری نمود. پس معلم می تواند هم چنان به صورت عینی توانایی دانش آموزان را اندازه گیری و در مورد او اطلاعات کمی فراهم کند. تفاوت دو دیدگاه فوق را می توان در تأکید «دیدگاه سنجش به مثابه یک شیوه» بر روش های جمع آوری اطلاعات کیفی (بهره گیری از پوشه

کار) جست و جو نمود. در این دیدگاه معلم اطلاعات دانش آموزان را جمع آوری می‌کند، به آن نمره می دهد و نتیجه را به مدرسه گزارش می کند. در واقع تهیه پوشه کار یا اطلاعات مختلف پایان کار معلم است. می بینیم که در این دو دیدگاه، با وجود تفاوت در روش، زیربنایی اصلی، یعنی این باور که دانش مستقل از فرد وجود دارد و عملکرد دانش آموز به صورت عینی قابل اندازه گیری است، بر جای خود باقی است

سنجش به مثابه جست و جو یا کاوش: اما در دیدگاه سنجش به مثابه کاوش، معلم و دانش آموز به صورت فعال در پدید آوردن دانش درگیر هستند. معلم دیگر تنها مجری اجرای آزمون یا آزمون کننده نیست. وی از شیوه های سنجش کلاس محور برای تسهیل یادگیری، تصمیم گیری در مورد برنامه درسی و ارتباط مؤثر با دانش آموزان و اولیا بهره می گیرد. در این دیدگاه یک نسخه ساده برای هر دانش آموز و یک برنامه که بتوان به سرعت و کم دردسر به اجرا درآورد و مشکل یادگیری را حل کرد وجود ندارد. سنجش، در این جا، یک فعالیت تعاملی است که خود فرد ابزار اصلی آن است (سنجش ذهنی و قضاوتی در مقابل سنجش عینی). بین دیدگاه دوم و سوم در چگونگی به کارگیری شیوه ها و استفاده از یافته ها تفاوت وجود دارد. در دیدگاه سوم معلم از پوشه کار برای جمع آوری نمونه هایی از فعالیتهای دانش آموز، جهت تصمیمگیری های مناسب آموزش، بهره می گیرد. تهیه پوشه کار یک فعالیت مستمر و وسیله ای است برای:

الف) رشد، بازتاب و خود ارزشیابی دانش آموز.

ب) بازتاب و خودارزشیابی معلم.

ج) تدوین هدفهای آموزش .

به عبارت بهتر در روش های جمع آوری اطلاعات دو دیدگاه می توانند مشابه باشند ولی در هدف ها باهم تفاوت دارند. در دیدگاه سنجش به مثابه کاوش، کلاس درس یا آموزش برای انجام سنجش متوقف نمی شود. سنجش ضمن آنکه غیررقابتی

است و بر شناخت نکات قوت و پیشرفت دانش آموز تأکید دارد، هر دانش آموز را به عنوان یک کل مورد توجه قرار می دهد؛ به عبارت دیگر سنجش بخشی از فرایند تدریس و یادگیری است نه مجزا و مستقل از آن. این دیدگاه یک فرایند پژوهشی و تفسیری است که در جهت افزایش آگاهی نسبت به یادگیری ها، نگرشها و توانایی های سواد دانش آموزان به کار می رود. در دیدگاه سوم، نه تنها روش های جمع آوری اطلاعات با دو دیدگاه قبلی متفاوت است، که سطوح دخالت معلم و دانش آموز، هدف های سنجش، چشم انداز معرفت شناختی و مخاطبان استفاده کننده از نتایج سنجش نیز متفاوت است. در اینجا، هدف سنجش درک عمیقتر تک تک یادگیرندگان در زمینه های یادگیری خاص آنهاست. دقیقتر اینکه، سنجش به عنوان یک فعالیت اجتماعی ویژه، زمینه ای و تفسیری قلمداد می شود. طرفداران این دیدگاه بر آنند که دانش در یادگیرنده، همراه با زمینه های اجتماعی پدیده یادگیری، «ساخته می شود» نه این که از طریق روش های انتقالی یا آموزش مستقیم کسب می شود.

دشواری سنجش کاوش مدار

حرکت به سمت سنجش به مثابه کاوش دشوار است و به توسعه حرفه ای معلم و تغییر در باور داشته های آموزشی او نیاز دارد. به علاوه، معلمان باید برای بحث و گفت و گو با همکاران خود در زمینه ی سنجش های عملکردی، تهیه ی پوشه ی کار، مطالعه مندرجات پوشه، بررسی نتایج حاصل از انجام پروژه، تهیه گزارش و ارائه گزارشهای شفاهی و کتبی توسط دانش آموزان و کمک به فرد دانش آموزان وقت کافی داشته باشند. همچنین باید از حمایت های لازم و یک محیط مشارکتی با روحیه جمعی نیز برخوردار باشند

در این روش معلم به چه اطلاعات و توانایی هایی در مورد سنجش نیاز دارد؟ -

-دانش، آگاهی و توانایی عملی

- توانایی در نمره گذاری و تفسیر دقیق یافته‌های سنجش

- توانایی استفاده مناسب از یافته‌های سنجش هنگام تصمیم‌گیری در مورد آموزش؛ - توانایی تشخیص نکات قوت و ضعف سنجش، نظیر جهت‌دار بودن و استفاده نادرست و غیرمنطقی از یافته‌های سنجش؛

توانایی در ایجاد ارتباط جهت تبادل اطلاعات حاصل از سنجش

سنجش پیشرفت تحصیلی

سنجش پیشرفت تحصیلی دانش آموزان در رسیدن به هدف‌ها و مطالب تدریس شده در کلاس درس، شناخته‌ترین و متداول‌ترین شیوه سنجش است که توسط معلمان و مدارس انجام می‌گیرد. امتحانات و سنجش‌های کلاسی، در واقع با آموزش‌های داده شده و فعالیت‌های انجام شده در کلاس درس مرتبط می‌باشند؛ بنابراین انتظار درستی است که مطالب تدریس شده در کلاس درس (مطالب مندرج در کتابهای درسی) در آزمون مورد پرسش قرار گیرند. معلمان به این نکته توجه دارند که در سنجش‌های کلاسی نمی‌توان از راهبردی واحد برای سنجش دانش آموزان پایه‌های مختلف تحصیلی استفاده نمود. در سنجش‌های کلاسی باید به سطح یادگیری و پایه تحصیلی دانش آموزان توجه شود. مثلاً در دوره پیش دبستانی و پایه‌های اول و دوم دبستان از آزمون شفاهی و گفت‌وگوهای غیررسمی و از پایه سوم به بالا از آزمون نوشتاری بهره گرفته می‌شود. در پایه‌های آغازین دوره ابتدایی به کسب صلاحیت‌ها و قابلیت‌های مورد انتظار از دانش آموزان و در پایه‌های بالاتر دوره ابتدایی همراه با قابلیت‌ها و صلاحیت‌های مورد انتظار، به محتوای آموزش هم توجه می‌شود. در مراحل راهنمایی تحصیلی و بالاتر، فرایند یاددهی - یادگیری در هر درس، با استفاده از آزمون‌های عینی، نوشتاری و عملی مورد سنجش قرار می‌گیرد. در همین پای‌ها شرکت دانش آموزان در فعالیت‌های مختلف کار گروهی، انجام آزمایش، تهیه مقاله و ... مورد تشویق و سنجش قرار می‌گیرد. برای نتیجه‌گیری بهتر از